

קובץ לש"פ אחרי־קדושים ה'תשפ"ג

מאמר ד"ה וספרתם לכם וגו', ש"פ אחרי ה'תש"ל
לקוטי שיחות חלק כ"ב, קדושים ב'
ביאורים לפרקי אבות (פרק ג', משנה י"ב)
חלק משיחת ש"פ אחרי־קדושים, י"ג אייר ה'תשמ"ה

מלוקט ויו"ל ע"י
בית ליובאוויטש **פאריז - צרפת**
שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה
שנת הקהל

בס"ד. ש"פ אחרי, מבה"ח איור, ה'תש"ל

(הנחה בלתי מוגה)

וספרתם 1. לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה וגו' תספרו חמישים יום וגו'², וידוע פירוש אדה"ז³ דוספרתם הוא מלשון ספירות ובהירות, וכן עשר ספירות הוא לשון בהירות⁴. וצלה"ב מ"ש וספרתם לכם ממחרת השבת, דהספירה היא ממחרת השבת דוקא, דהיינו ממחרת הפסח⁵, דהלא ענין הספירות ובהירות צ"ל בכל השנה, וכמשארז"ל⁶ אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, ותפקיד האדם בעולם הוא לעשות דירה לו ית' בתחתונים, והוא ע"י שעושה את התחתון כלי ראוי לדירת המלך, שזהו ע"י הסרת החומרות, ובירור וזיכוך הגשמיות, שזהו"ע הספירות ובהירות וכו', וא"כ מהו השייכות דוספרתם לכם למחרת השבת דוקא. ועוד צלה"ב, דהנה השבע שבתות הם הכנה למ"ת ביום החמישים, וכמו שהי" בצאתם ממצרים, שאמר הקב"ה למשה עוד כהיותם במצרים, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה⁷, ומזה מובן שמיד כשיצאו ממצרים הכינו עצמם למ"ת. ובאמת הרי זה לא רק הכנה, אלא שבוה התחל הענין של מ"ת עצמו, כמ"ש רש"י עה"פ⁸ וילכו ויעשו שנאמר בקרבן פסח, דהאיך אפ"ל וילכו ויעשו והלא בר"ח נאמר להם הציווי והעשי בפועל הי' ביד, אלא מכיון שקבלו עליהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו, ועאכו"כ בספה"ע שהו"ע של תשובה וגעגועים, וכמ"ש באגדה הובא בר"ן סוף פסחים, דענין הספירה שספרו ישראל בצאתם ממצרים, היתה מצד התשוקה הגדולה לקבלת התורה, הרי ודאי שבספה"ע הי' התחלת הענין דמ"ת. ויום החמישים בא בהמשך להתחלת הענין, דכמו וספרתם לכם ממחרת השבת, הרי השבת עצמו אינו בכלל ימי הספירה, אלא הוא הכנה ונתנית כח על ימי הספירה, עד"ז הוא בסיום הענין, דיום החמישים אינו מימי הספירה, שהרי סופרים רק שבע שבתות, אבל ע"י ספירת שבע שבתות מגיעים ליום החמישים שהו"ע מ"ת. ומעתה צלה"ב והלא מ"ת הוא

1) לכללות מאמר זה — ראה אוה"ת תשא והמשך תע"כ שבהערות 10; 11. 2) אמור כג. טר"טז. 3) רד"ה וספרתם בלקו"ת פ' אמור (לה. ב.). 4) לשון אדה"ז בלקו"ת שם. וראה בארוכה לקמן בהמאמר. וש"נ. 5) מנחות סה, ב ואילך. תו"כ אמור עה"פ. 6) משנה וברייתא סוף מס' קידושין — ע"פ הגירסא בכת"י מס' 111 (ירושלים, תשל"ד). וכן הובא במלאכת שלמה למשנה קידושין שם. וראה יל"ש ישעי' רמז רעו. 7) שמות ג, יב. 8) בא יב, כח.

בכל יום, וכמאמר¹ בכל יום יהיו בעיניך חדשים, וכנוסח הברכה, נותן התורה ל' הוה, וא"כ מהו הענין שצ"ל הכנה דוספרתם, ושדוקא עי"ז מגיעים ליום החמישים שהוא מ"ת.

והנה נת"ל בפירוש וספרתם, שהוא מלשון ספירות ובהירות ויש לזה שייכות לענין הע"ס. והנה בענין הספירה ישנם ד' פירושים, ד' שרשים, שהם ד' מדריגות, וכמבואר באוה"ת ר"פ תשא¹⁰ ובהמשך תער"כ¹¹ (והובא שם גם פירוש הפרד"ס¹²), פירוש הא' הוא מלשון מספר ומדידה והגבלה, דהע"ס הם במספר ומדידה כו', כמאמר¹³ עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר. הב' הוא מלשון השמים מספרים כבוד אל¹⁴, שהר"ע סיפור והגדה. הג', מלשון ספר כמאמר¹⁵ שלשה ספרים נפתחים, והד', מלשון אבן ספיר.

והנה בפירוש הא' שהוא מספר ומדידה וכו' יש בזה ב' ענינים¹⁶ (וכמדובר מכבר מאמר מיוחד בענין זה), דמצד אחד הר"ע של מדידה והגבלה, ולאידך גיסא הרי זה מורה על מעלה וחשיבות, דדבר שבמנין לא בטל¹⁷. ועד"ז יובן בענין הכלים למעלה, דענין הכלי הוא במדידה והגבלה והוא מלשון¹⁸ לכו תיכול עלה כורא דמילחא, דהאור הוא פשוט, אמנם אין זה רק מה שהכלי הוא מדוד ומוגבל בעצמו, אלא שבכחו למדוד את האורות שזהו ענין נעלה שמורה על מעלתו. וענין זה (המספר) הוא במלכות, שהר"ע הכלים במדידה והגבלה.

ופירוש הב' בספירה הוא מה שיש בהכלים לא רק הכח למדוד, אלא זהו כמו האורות מתלבשים בכלים, והכלים מגלים אותם, אבל מ"מ אינם נעשים מציאות אחת עם האור, וכמו השמים מספרים כבוד אל, שאי"ז שהשמים הם כבוד אל עצמו, אלא שהשמים מספרים ומגלים איך שנראה כבוד אל, וכמו"כ הוא בענין הכלים, שאינם נעשים מציאות האור, רק שמגלים את האור. וענין זה הוא בז"א, דבכללות הר"ע האור והגילוי.

ופירוש הג' שהר"ע ספר, הוא בכינה¹⁹, שהכלי מתייחד עם האור. וכשם שבספר ישנם ג' בחי' כמאמר¹⁵ ג' ספרים נפתחים, הנה כן הוא גם בכינה

9 רש"י תבוא כו. טז. 10 ע' איתתכג ואילך. וראה גם אוה"ת חיי שרה קו. ב ואילך. אמור ע' קסו ואילך. 11 [לשון מספר] ח"א ע' קנט ואילך; [לשון סיפור] ע' קעד ואילך; [לשון אבן ספיר] ע' ר ואילך; [לשון ספר] ע' רלט ואילך. 12 שער ח (שער מהות והנהגה) פ"ב. 13 ספר יצירה פ"א מ"ד. 14 תהלים יט. ב. ראה זח"ב קלו. ב. פרדס שם. 15 ר"ה טז. ב. 16 בכל הבא לקמן — ראה המשך תער"ב שם. 17 ביצה ג. ב. וש"נ. אוה"ת תשא שם (ס"ע איתתכר ואילך). המשך תער"ב שם (ע' קסו ואילך). 18 שבת ד. א. וש"נ. 19 ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל לר"ה טז. ב. תו"ח שמות יז, א ואילך. סה"מ תרל"ד ע' נה. לקו"ת דרושים לטוכות פ. ב. שה"ש מו. ג.

כמו שהיא כוללת בתוכה הג' ראשין²⁰, והם בחי' סופר (בוא"ו), וספר (בלא וא"ו), וסיפור (ביו"ד)²¹.

ופירוש הד' שהוא מלשון אבן ספיר הוא שאין הכלי נראה למציאות לעצמו ורק שנראה ענין הבהירות שהאבן מגלה, וזהו"ע החכמה, דאין הפירוש שאין בחכמה כלי כלל, דא"כ לא הי' נקרא בשם חכמה דהלא האור הוא פשוט, אלא דהכלי מתייחד עם האור כ"כ עד שאינו נראה ענין הכלי כלל, ומה שנראה הוא האור. שזהו מה שבכלים יש פנימיות וחיצוניות, ובחיצוניות גופא יש הב' מדרי', חיצוניות הכלי, שהוא מציאות לעצמו, והחיצוניות שבו וע"י מתגלה ענין האור, ובחי' פנימיות הכלי הוא שמתאחד עם האור, ובזה גופא ישנו כמו שהוא בכינה שאינו דבר אחד ממש עם האור, משא"כ בחכמה שאינו נראה כלל ענין הכלי רק בחי' האור²², שזהו"ע אבן ספיר. וע"ד המבואר²³ בענין אותיות החקוקים על אבן טוב שאינו נראה מציאות האותיות ומה שנראה הוא רק מציאות האבן.

וזהו מ"ש וספרתם לכם ממחרת השבת שהוא מלשון ספירות ובהירות. שצ"ל באופן של לכם ובכל הד' מדרי' הנ"ל, שיש בזה מה שאין בזה. דהמעלה של בחי' הד' דאבן ספיר הוא דכל מציאותו הוא ענין האור, משא"כ בבחי' הא' של מספר ומדידה והגבלה, אבל לאידך גיסא יש מעלה בפירוש מספר מדידה והגבלה לפי שהחידוש בזה גדול יותר, שמענין המספר ומדידה והגבלה עושה מצוה, לשון צוותא וחיבור²⁴, עד שעושה ממנו ענין הספירה כמו שהוא בפירוש הד' שהוא מלשון אבן ספיר. וזהו"ע וספרתם לכם שצ"ל באופן של לכם בכל הד' מדריגות, וע"ד המבואר כמ"א²⁵ כמ"ש²⁶ (בד' מינים) ולקחתם לכם שצ"ל ענין שלו, הנה כמו"כ בספירה צ"ל לכם. והספירה צ"ל ממחרת השבת, היינו שהנתינת כח על הספירה היא משבת שקאי על פסח, דנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה בכבודו ובעצמו²⁷, ומשו"ז נקרא שבת שהוא בחי' שבת ומנוחה לחיי העולמים²⁸, וזהו הנתינת כח על ענין הספירה, ועי"ז באים ליום החמישים שהוא מ"ת. דעם היות שמ"ת הוא בכל יום, וכל' הברכה נותן התורה לשון הוה, אבל מ"מ הוא רק ליחיד, אבל שיהי' מ"ת להכלל, היינו לכל ישראל ביחד, הי' צ"ל

20 ראה עץ חיים שער כסא הכבוד פ"א. אוה"ת בשלח ע' תרלו ואילך. ועוד. 21 ספר יצירה פ"א מ"א. ראה במקומות שבהערה 19. 22 ראה אוה"ת שמות ע' מב. וארא ע' קנ ואילך. ועוד. 23 ראה לקו"ת בחוקתי מה, ב. שיחת ש"פ בחוקתי תשמ"ט. וש"נ. 24 לקו"ת בחוקתי מה, ג. ובכ"מ. 25 ראה סד"ה ולקחתם תערי"ב (סה"מ תערי"ב תרע"ו ע' כז). סד"ה הנ"ל תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 39 ואילך). 26 אמור כג, מ. 27 הגדה של פסח פיסקא מצה זו. ושם לפני"ז פיסקא ויוציאנו. 28 תמיד בסופה.

דוקא הקדמת וספרתם לכם, שאז הי' ביטול הגזירה, דעליונים²⁹ ירדו למטה ותחתונים יעלו למעלה ואני המתחיל שנאמר³⁰ וירד הוי' על הר סיני, ועד"ז הוא גם כאשר הימים האלה נזכרים ונעשים³¹, דעם היות שכבר הי' ביטול הגזירה, אבל מ"מ נשאר מחיצה המפסקת, וכמבואר בענין מחצתי ואני ארפא³² דקאי על לעת"ל כמבואר בדרושי ל"ג בעומר³³, ומה להלן באימה וביראה וברתת וביזעה אף כאן³⁴, דאע"פ שפי' אדה"ז³⁵ שצ"ל כן בכל זמן שלומד תורה, אבל מ"מ אינו דומה לזמן מ"ת שלאחרי וספרתם, שהו"ע מ"ת להכלל, ומקבלים התורה בשמחה ובפנימיות.

וזהו ענין חודש אייר דמרומז בו המרכבה שהוא ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל³⁶, דענין המרכבה הוא שעושים מדבר נפרד שיהי' בטל להרוכב, שזהו"ע וספרתם בכל הדי' מדריגות כנ"ל, ועד שמתבטל ומתאחד יותר מענין המרכבה, שנעשה ד"א עם הרוכב, בדוגמת מעלת התורה לגבי מצוות, שע"י התורה נעשה מיוחד בתכלית, כמבואר בתניא פכ"ג, ובהדרושים להבין מ"ש בתניא בפכ"ג ולהבין החילוק בין תורה ומצוות³⁷. ועד שמגיעים ולנגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר³⁸, וכמו שפירש אדמו"ר האמצעי בשער האמונה³⁹, שגם הבשר הגשמי יראה כח הפועל כנפעל ולא רק במין המדבר יהי' כן, אלא גם בדומם צומח וחי יהי' ונגלה גוי', ומשיח ילמד תורה את כל העם כולו⁴⁰ למקטנם ועד גדולם וכמ"שי⁴¹ כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים.

(29) שמו"ר פ"ב, ג. (30) יתרו יט, כ. (31) לשון הכתוב — אסתר ט, כח. (ראה רמ"ז בספר תיקון שובכ"ים. הובא בספר לב דוד להחיד"א פכ"ט). (32) האזינו לב, לט. (33) המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה. (34) ברכות כב, א. (35) תו"א יתרו סז, כ. (36) מאורי אור אות א סעיף פר. (37) נדפסו בליקוט פירושיו כו' לתניא פכ"ג (ע' תלו ואילך). (38) ישעי' מ, ה. וראה המשך תער"ב ח"ב ע' תקלה ואילך. ד"ה ונגלה וד"ה ויהי ביום השמיני — תשט"ו (סה"מ תשי"ד-תשט"ז ע' 272 ואילך). (39) פכ"ה. (40) לקו"ת צו יז, א. שער האמונה לאדמו"ר האמצעי פנ"ו ואילך. סה"מ צ' להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג. (41) ישעי' יא, ט. רמב"ם סוף הל' מלכים.

קדושים ב

של „להוסיף לכם תבואתו” – שמשמעות מילים אלו היא „בשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות”⁵ – גם אז יכול היה רש”י לומר בקצרה: „להוסיף לכם תבואתו – בשכר המצוה הזאת אני מברך לכם פירות הנטיעות?”

– מדוע מאריך רש”י וחוזר על דבריו: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו (ולאחר מכן הוא ממשיך) שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות?”

ב. „הזאת; פירות הנטיעות”

בנוסף לכך יש עוד כמה דיוקים בלשון רש”י, ומהם:

(א) „המצוה הזאת שתשמרו...” – מהו הדיוק בתוספת „הזאת?” אילו היה רש”י אומר „כשתשמרו המצוה”, וכדומה, ללא ההדגשה „הזאת” גם אז היו יודעים שמדובר על מצוה זו, שעליה מדובר לפני כן בפסוקים?

(ב) „אני מברך לכם פירות הנטיעות” – מדוע משנה רש”י מלשון הפסוק, שבו מופיע הביטוי „תבואתו”?

אף אם רש”י צריך להבהיר שהמשמעות של המילה „תבואתו” כאן איננה במובן

א. „להוסיף לכם תבואתו”

לאחר שנאמרים בתורה דיני ערלה וזכרם רבעי, נאמר²: „ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלקיכם”.

רש”י מצטט את המילים „להוסיף לכם תבואתו”, ומפרש: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות”.

בפשטות מסבירים³, שרש”י רוצה להבהיר שהמילים „להוסיף לכם תבואתו” אינן מהוות המשך („דבוק”) ל„ובשנה החמישית תאכלו את פריו” – כי, כיצד ייתכן לומר שעל „תאכלו את פריו” יינתן השכר של „להוסיף לכם תבואתו”?! – אלא מילים אלו קשורות לפסוקים הקודמים, העוסקים בשמירת המצוה: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף...”.

אך אין מובן מדוע מאריך ומרחיב רש”י בלשונו בפירושו, והרי, לכאורה, צריך היה לומר בקצרה, בדומה לפירוש ה„אבן עזרא”⁴, ש„להוסיף לכם תבואתו” הוא „דבק עם קדש הלולים”, וכדומה. או, כדברי הרשב”ם⁴, „להוסיף לכם תבואתו – (לכך תזכו) אם תעשו כאשר צויתי”.

ואף אם נסביר באופן דחוק ביותר, שרש”י רוצה גם להבהיר את המשמעות

(5) ושולל בזה פל' ריה"ג בתו"כ כאן. ועוד.
(6) אבל דוחק, כי מסתימת לשון רש”י שבהערה הבאה (וכן – ל' הכתוב תצא כב, ט) משמע שאין בפירושו זה חידוש.

(1) קדושים יט, כג-כד.
(2) שם, כה.
(3) ראה ס' הזכרון, משכיל לדוד ובאר יצחק כאן.
(4) עה"פ.

של תבואות השדה, אלא נטיעות הכרם⁷, כהתחלת העניין⁸: ונטעתם כל עץ מאכל – גם אז צריך היה רש"י לומר בקצרה „לברך לכם הפירות“, או „הנטיעות“. מה פשר כפל הלשון „פירות הנטיעות“?

ג. דברה תורה כנגד יצר הרע...

לאחר מכן ממשיך רש"י ואומר: „היה רבי עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף לכם תבואתו“.

לשם מה מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא?

יש המפרשים⁹, שבכך מתרץ רש"י מדוע מופיע השכר לאחר „ובשנה החמישית תאכלו...“ ולא לפני כן כשכתובה שמירת המצוה, שעליה ניתן השכר – ולכן מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא¹⁰, שהשכר ניתן משום ש„ארבע שנים אני מצטער בו חנם“ – שהאדם נמנע מלאכול את הפירות עד השנה החמישית¹¹, „והכי קאמר⁹ מה

שתאכלוהו בחמישית בלבד, ולא... יהיה להוסיף“.

אך פירוש זה אינו ברור כל כך, כי העובדה ששכר המצוה אינו מופיע לפני כן אינה מהווה כלל שאלה לפי פשוטו של מקרא: בדרך כלל, כאשר מפורט בתורה שכר המצוה, הוא מופיע בסוף העניין. וכך בעניננו: בתחילה מציינת התורה את כל פרטי המצוה, כיצד צריך האדם לנהוג בפירותיו – „שלוש שנים .. לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש .. (ורק לאחר מכן) ובשנה חמישית (יכול להיות) תאכלו את פריו“, ורק לאחר כל זאת מופיע שכר המצוה, שהקדוש ברוך הוא נותן בגללה, „להוסיף לכם תבואתו“¹².

בנוסף לכך יש להבין מדוע מביא רש"י עניין זה עם שמו של בעל המאמר, שהרי, כאמור פעמים רבות, רש"י מציין את שם האומר רק כאשר פרט זה מוסיף להבנת הפירוש.

ויותר מכך: בעניין זה עצמו מדייק רש"י ואומר „היה רבי עקיבא אומר“, שרבי עקיבא היה נוהג לומר מאמר זה תמיד – מה מוסיפה הדגשה זו¹³ להבנת העניין?

(7) ראה רש"י בהר כה, כ. וראה גם רד"ק כאן.

(8) יט, כג.

(9) משכיל לדוד.

(10) תו"כ עה"פ.

(11) כלשון רש"י (מתו"כ), „ארבע שנים אני מצטער בו חנם“. ולכאורה צ"ע שהרי בשנה הרביעית מותר לאכול הפירות בירושלים וא"כ אינו מצטער .. חנם“?

ומתורץ ע"פ פרש"י בפסוק שלפניו „מה מע"ש אינו נאכל כו' אלא בפדיון אף זה כן“, שמוזר מובן שפירות רבעי אינם שלו כ"א מה שמשולחן גבוה

קזכי (וראה גם מפרשי התו"כ כאן שזוהי פלוגתת ריה"ג ורע"ק, שלריה"ג הם ממון בעלים ולרע"ק – ממון גבוה).

(12) ומש"נ „להוסיף גו'“ בסמיכות ל„תאכל גו'“ אינה קושיה (כ"כ). כמ"ש בראב"ע כאן, ורבי'ס כמוהם“.

(13) ובפרט שבתו"כ (לפנינו) איתא „ר' עקיבא אומר“.

ד. שכר מצוה – כנגד יצר הרע:

במאמר זה עצמו – שרש"י מביאו בשם רבי עקיבא – אין מובן:

ישנן מצוות רבות, שבהן מציינת התורה את שכר המצוה, ורש"י אינו מפרש לגביהן, שהתורה מציינת את שכר המצוה „כנגד יצר הרע” – כלומר, שלולא השכר לא יאפשר היצר הרע לקיים את המצוה.

מנין נובע ההכרח, שדוקא שכר זה שונה משכרן של מצוות אחרות, ונאמר „כנגד יצר הרע”, ולא משום שהוא מגיע לאדם משום שהצטער חנם ארבע שנים?

בשלמא, לגבי הפרשה של „יפת תואר” מובנים דברי רש"י¹⁴ על „ולקחת לך לאשה”¹⁵, האומר „שלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע”, כי, כפי שמבאר רש"י, „אם אין הקדוש־ברוך־הוא מתירה ישאנה באיסור”. כלומר, בעצם היה זה צריך להיות דבר אסור¹⁶, אך הקדוש־ברוך־הוא מתירה, ומתוך ענין זה עצמו מובן שהוא נאמר „כנגד יצר הרע”¹⁷.

אך לגבי מתן שכר על מצוות באופן כללי אנו מוצאים במפורש בתורה בכמה מצוות, כדלעיל, שזהו יסוד חשוב במצוות לדעת שהקדוש־ברוך־הוא נותן שכר על המצוות¹⁸, ואם כך, מדוע שונה שכר זה

(עבור מצות ערלה וכרם רבעי), שדוקא הוא נאמר „כנגד יצר הרע”¹⁹?

ה. „המבטיח... הבטחתי”

לאחר מכן מצטט רש"י את המילים „אני ה'” ומפרש: „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי”.

ואין מובן: הביטוי הנפוץ בפירוש רש"י במקרים אלו הוא, בקצרה, „נאמן לשלם שכר”²⁰. מדוע מאריך כאן רש"י בלשונו – „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי”?

ויותר מכך: לא זו בלבד שרש"י מאריך כאן בלשונו, אלא שהוא אף משנה מן הרגיל: אין הוא אומר „נאמן לשלם שכר”, אלא „נאמן לשמור הבטחתי”²¹. ועוד, רש"י משנה גם מלשונו שלו לפני כן בעניינו „שבשכרה אני מברך...”, ומתבטא כאן בלשון של הבטחה – המבטיח .. לשמור הבטחתי”?

ו. „להוסיף לכם...” – מטרת המצוה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

השאלה המתעוררת בפסוק זה, שעליה מתכוון רש"י לענות בפירושו, אינה לגבי

ובכ"מ. וראה בארוכה לעיל ע' 80-79.

(19) להעיר מפרש"י ר"פ צו „ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס”, ומפורש לקמן בפ' בהר (כה, כ), וכי תאמר מה נאכל? – אבל גם במקומות אלו לא כתב רש"י „דברה תורה כנגד יצר הרע”.

(20) כפרש"י ר"פ וארא. פרשתנו לעיל יט, י. ועוד (ראה הנסמן לעיל ע' 109 הערה 15).

(21) ע"ד לשונו בפ' וארא שם (ו, ג. שם, ט).

(14) תצא כא, יא (מקידושין כא, ב).

(15) תצא שם.

(16) כפרש"י תצא שם בד"ה שלאח"ז „אפילו אשת איש”. וראה מפרשי רש"י שם.

(17) ועד שאפילו אחרי ההיתר, אם נשאה סופו .. כן סורה ומורה” (פרש"י שם ד"ה ולקחת).

(18) כמפורש בעשה"ד (יתרו כ, ו ובפרש"י),

מדברת כאן בעיקר על כוונת האדם – שהוא מקיים את המצוה כדי „להוסיף לכם תבואתו“. יוצא, אפוא, שבפירוש רש"י כאן ישנם שני ענינים: (א) המשמעות של „להוסיף לכם תבואתו“, שמדובר כאן על כוונת האדם – „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו“. (ב) הסיבה לכך שמותר לאדם לחשוב כך, משום שכאן אמר הקדוש־ברוך־הוא באופן מיוחד שכך יהא למעשה: „שבשכרה אני מברך לך פירות הנטיעות“.

ז. הברכה ב„פירות הנטיעות“

לפי זה מתעוררת השאלה: אם משמעות המילים „להוסיף לכם תבואתו“ היא שזהו שכר המצוה, הרי היה מובן מדוע הן מופיעות בסוף הענין, כדלעיל.

אבל לפי פירוש רש"י, שמדובר כאן בעיקר על כוונת האדם בעת קיום המצוה, צריכות היו מילים אלו להופיע בסמוך למילים המדברות על שמירת המצוה – „לא יאכל“ בכוונה של „להוסיף לכם תבואתו“?

על תמיהה זו משיב רש"י בכך שהוא משנה מלשון הפסוק „תבואתו“ ואומר „פירות הנטיעות“: על ידי קביעת המילים „להוסיף לכם תבואתו“ לאחר „ובשנה החמישית...“ מתכוונת התורה לרמוז לאופן הברכה: המשמעות של „להוסיף לכם תבואתו“ היא שלא זו בלבד שהקדוש־ברוך־הוא יתן ברכה מיוחדת בצמיחת הפירות ובגידולם, אלא שגם לאחר שיגדלו „פירות הנטיעות“ של השנה החמישית, כשהם מוכנים ל„תאכלו את

מקום של המילים „להוסיף לכם תבואתו“ – וכדלעיל בסעיף ג', שבפשוטו של מקרא אין זו שאלה, אלא שאלתו היא על משמעות מילים אלו:

אילו היתה התורה רוצה רק להזכיר את שכר המצוה, צריך היה להיות כתוב, כבמקומות אחרים²², „למען²³ הוסיף לכם תבואתו“ או „ואוסיף לכם תבואתו“, וכדומה.

הניסוח „להוסיף לכם תבואתו“ מראה, שזוהי כוונת ותכלית המצוה – „שלש שנים... לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש... (כדי) להוסיף לכם תבואתו“ בדומה ל„זכור את יום השבת לקדשו“²⁴, שהמילה „לקדשו“ איננה השכר, אלא זוהי מטרת ה„זכור“.

מכך לומד רש"י, שמשמעות הפסוק היא: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו“ – אמנם, באופן כללי, יש לקיים מצוה מפני שכך ציוה הקדוש־ברוך־הוא, אך לגבי מצוה זו אמרת התורה, שמותר לקיימה מלכתחילה²⁵ במטרה „להוסיף לכם תבואתו“²⁶.

ומשום כך מאריך רש"י בלשונו: המילים „להוסיף לכם תבואתו“ אינן מדברות על שכר המצוה, אלא התורה

22 ראה לדוגמא יתרו כ, יב.

23 וראה תיב"ע כאן: מוסול כו'.

24 יתרו שם, ת.

25 ועפ"ז יל"פ לשון רש"י „תהי' להוסיף לכם תבואתו“ – תהי' שמירתכם (ולא – תהי' המצוה).

26 דלא כמ"ש בבאר מים חיים (לאחי המהר"ל)

כאן. וראה לקמן סעיף ת.

פריו", תחול בהם עצמם ברכת ה' באופן של הוספה וריבוי – „אני מברך לכם פירות הנטיעות", בדומה לדברי רש"י בפרשת בהר²⁷, „אף בתוך המעיים תהא בו ברכה".

ח. מותר לקיים מצוה זו למען שכרה

אך עדיין אין מובן: כמה שונה מצוה זו מכל שאר המצוות, אשר דוקא לגביה: (א) התורה אומרת שמוותר לקיימה מלכתחילה כדי „להוסיף לכם תבואתו". (ב) השכר עצמו שונה משכרן של שאר המצוות, ללא יחס כלל – ברכה ב„פירות הנטיעות", כדלעיל?

משום כך מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא – „דברה תורה כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם...": כיון שקשה מאוד לקיים את המצוה, שהרי היהודי יכול לטעון „ארבע שנים אני מצטער בו חנם" – לכן „התירו", כנגד יצר הרע, להתכוון לשכר המצוה בעת קיומה. וכדי „להשביע את רצון" היצר הרע מבטיח הקדוש־ברוך הוא למצוה זו שכר שונה ומיוחד מן הרגיל.

לפי זה מובנים בפשטות דברי רש"י בהמשך „אני ה' – אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי": כאן אין די בזירוז „נאמן לשלם שכר", כבשאר מצוות, כי מדובר כאן על מצוה שאדם מקיימה מלכתחילה למען שכרה, ולולא זאת לא היה היצר הרע מאפשר לו לקיימה,

לכן משמעותן של המילים „אני ה'" כאן היא „המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי", מכיון שזה הבטחה של הקדוש־ברוך־הוא ושהוא „נאמן לשמור הבטחתי", מסתפק בכך גם היצר הרע, והוא מוכרח להסכים לקיום המצוה²⁸.

ט. רבי עקיבא במצב דומה

אך אצל תלמיד ממולח יכולה עדיין להתעורר שאלה: כיצד ייתכן שבמצוה זו ישנו כל כך מיתר המצוות – שמתירים לקיימה למען שכר, ויחד עם זאת מבטיחים שכר מיוחד במינו – וכל זאת לצורך מי שנמצא במצב שפל כל כך, שהדרך היחידה להשפיע עליו היא באופן של „כנגד היצר הרע"?

לכך מציין רש"י שאלה הם דבריו של רבי עקיבא, הוא אשר אמר „ואהבת לרעך כמוך... זה כלל גדול בתורה"²⁹. כמו כן רבי עקיבא „היה רגיל לזכות את ישראל"³⁰. ולפי שיטת רבי עקיבא, שלימוד זכות על כל יהודי והנסיון לעזור לו וכדומה זהו כלל גדול בתורה – מובן מדוע התורה מתעסקת עם כל יהודי ודואגת גם למי שזקוק ל„דברה תורה כנגד יצר הרע".

לכן מדייק רש"י בלשונו „היה רבי עקיבא אומר", שהוא נהג לחזור בתמידות

28) וגם: ה' מקום לומר, שמכיון שמקיים המצוה בשביל לקבל פרס, לא יקבל השכר, ולכן מוכרחת ההוספה שהקב"ה מבטיח על כך, שבכל אופן יקבל השכר.

29) פרש"י לעיל פסוק יח (מתו"כ עה"פ).

30) פרש"י סנהדרין קי, ב ד"ה שבקי'.

27) כה, יט. ועד"ז בפרש"י בחוקתי כו, ה. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה (ע' 123) בפרש"י תולדות (כו, יב) ד"ה מאה שערים.

על מאמר זה, כך שהענין של „דברה תורה כנגד יצר הרע“ מבטא התנהגות הקשורה במיוחד למהותו ומעלתו של רבי עקיבא³¹ – ומשום כך נהג דוקא רבי עקיבא לציין שוב ושוב את התועלת הנובעת מכך:

רבי עקיבא לא למד כלל תורה בארבעים שנות חייו הראשונות³². רק לאחר שהובטח לו שכר אם ילמד תורה, הוא הלך ללמוד³³.

יצא אפוא, שאצל רבי עקיבא היה מצב הדומה ל„הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם“: פנייתו ללימוד תורה מהווה השלכת כל ארבעים שנות חייו הראשונות. על ידי צעד זה הוא מדגיש ששנותיו הקודמות הוא „מצטער בו חנם“, והן הלכו לריק.

(31) להעיר מפיו כ”ק מו”ח אדמו”ר בנוסח ההגדה „חכם מה הוא – אומר“ (הגש”פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע’ 17).

(32) אדר”נ פ”ז, ב.

(33) כתובות סב, סע”ב ואילך*. – באדר”נ שם ד, תחלתו של רע”ק .. פעם אחת הי’ עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו .. מיד חזר ללמוד תורה”. אבל בפשטות, הי’ זה לאחרי הסיפור דכתובות, אלא שחשב שלאחרי מ’ שנה בלי תורה שוב לא יוכל ללמוד, עד שראה אבן כו’ ודן ק”ו בעצמו כו’. וכן משמע מנוסחא ה’ באדר”נ שם, „זה רע”ק שבקש ללמוד תורה הלך וישב לו על באר אחת כו” [וראה בנין יהושע לאדר”נ שם, שבזמן הסיפור דאדר”נ כבר הי’ לומד מקרא (וראה פירושו במש”ש שם, „כתב לו א”ב ולמדה”. ואכ”מ)].

בנוסף לכך – הוא הלך ללמוד תורה למען שכר³⁴, ולמרות זאת היתה הצלחתו בלימוד התורה רבה ביותר ונעלית כל כך³⁵, עד אשר „כולהו אליבא דרבי עקיבא“³⁶.

ולפיכך „היה רבי עקיבא אומר דברה תורה...“, כי גם אצל היה מצב דומה: באמצעות הבטחת שכר הוא התחיל ללמוד תורה, ובסופו של דבר הגיע לדרגת הנעלית.

י. „ורב תבואות בכח שור“

אך עדיין אין הכל ברור, בפנימיות הענינים: בכל אופן הרי ההכרח של „דברה תורה כנגד יצר הרע“ הוא רק לצורך מספר מועט של יהודים הנמצאים בדרגא נמוכה ביותר, ומדוע נקבעה מצוה זו עבור כלל ישראל באופן המדגיש ש„דברה תורה כנגד יצר הרע“?

ההסבר לכך הוא: הפירוש הפנימי של „דברה תורה כנגד יצר הרע“ הוא, שמהותה של מצוה זו היא להפוך את היצר הרע, בדומה ל„ואהבת... בכל לבבך, בשני יצריך“³⁷, שהיצר הרע יחפוץ מעצמו לקיים מצוה³⁸. ומשום כך השכר עבור מצוה זו הוא „להוסיף לכם תבואתו“, כי דוקא באמצעות הבירור והאתהפכא של היצר הרע ושל הנפש הבהמית נגרמת

(34) ראה גם עיון יעקב לע” כתובות שם.

(35) ראה אדר”נ שם. נדרים וכתובות שם. ועוד.

(36) סנהדרין פ, א.

(37) משנה ברכות רפ”ט (נד, א).

(38) שלא בערך יותר ממלאך רע בעל כרחו יענה

אמן (שבת קיט, ב).

(*) בנדרים (ג, א) דלאחרי שנשאת לו בת כלבא שבוע א”ל זיל הוי בי רב. אבל בכדי שלא יסתור להא דכתובות, י”ל שהתנתה עמו לפני הנישואין שילך ללמוד (וכדמוכח בחזא”ג מהרש”א כתובות שם). ובתוד”ה ורבי יהושע (שבת קג, א) שלא נשאה עד לאחר שלמד כ”ד שנה.

הבהמית דורשת יגיעה ועמל לשבור את
ההעלם וההסתור של הנפש הבהמית, על
ידי אתכפיא.

ולכן הכרחי שיהיה לפני כן צער של
ארבע שנים, שבהן אין הנפש הבהמית
נהנית⁴¹ מן התבואה.

ועל ידי אתכפיא זו, מגיעים לידי
אתהפכא עד אשר מגיעים לידי „להוסיף
לכם תבואתו” – ורב תבואות בכח שור.

(משיחת ש"פ אחו"ק תשכ"ח,

ש"פ קדושים תשל"ו)

„הוספה” אמיתית בקדושה, כפי שידוע
ההסברה³⁹ על „ורב תבואות בכח שור”⁴⁰,
שההוספה והמעלה הרבה בקדושה – „ורב
תבואות” באים דוקא „בכח שור”, על ידי
הבירור והזיכוך של הנפש הבהמית.

ואחד ההסברים לכך הוא משום
שהעבודה כרוכה בצעו: עבודת הנשמה
מצד עצמה היא נעשית מתוך עונג, אך
העבודה הרוחנית של „בירור” הנפש

39) לקו"ת האינינו עה, ריש ע"ד. ובכ"מ. וראה
בארוכה ס' הערכים יתב"ד (כרך א) ע' אהבת ה' –
ההוספה שבה כו'. וש"נ.
40) משלי יד, ד.

41) ראה לעיל הערה 11.

ביאורים לפרקי אבות (פרק ג', משנה י"ב)

יב) רבי ישמעאל אומר: הוי קל לראש ונוח לתשחורת, והוי מקבל
את כל האדם בשמחה

. השאלות במשנתנו: א. הקשר בין „והוי מקבל את כל האדם בשמחה” לשתי
ההוראות הראשונות דמשנתנו. ב. הקשר לבעל המאמר – רבי ישמעאל.
והביאור:

הוי קל לראש – היינו „אדם גדול, זקן ויושב בראש הישיבה”¹⁸⁶. לא זו בלבד
שיש לכבדו כראוי לו, אלא „הוי קל לעבוד עבודתו ולשמש לפניו”. ונוח לתשחורת
– יש להתייחס גם לאברך צעיר בימים „בנחת ובישוב”.

וענין זה שייך לרבי ישמעאל, שהי' כהן¹⁸⁷, ויש אומרים שהי' כהן גדול¹⁸⁸. לכן
הוא מלמדנו, שגם אדם שהוא בעל דרגה נעלית בעבודת ה' צריך להתייחס בביטול
ובענוה כלפי כל אדם, זקן וצעיר.

אולם, יתכן שכלפי חוץ יכבד אותם, אך בלבו פנימה יחשוב את עצמו לגדול
מהם. לכן מסיים

והוי מקבל את כל האדם בשמחה – יש לקבל כל אדם, בין „ראש” ובין
ה„תשחורת”, בשמחה פנימית. הענוה והביטול לא יהיו מן השפה ולחוץ, אלא יחדרו
לפנימיותו.

וגם ענין זה שייך במיוחד לרבי ישמעאל, שהי' מזרע אהרן הכהן, שהי' אוהב
שלום ורודף שלום¹⁸⁹.

186) רע"ב. (187) חולין מט, סע"א. 188) קצת פירושים של רש"י חולין שם. אבל ראה סה"ד מערכת
רבי ישמעאל ס"ח. מערכת ר"י בן אלישע כה"ג ס"ג. 189) משיחת ש"פ אחו"ק תשכ"ח – על פי רשימת
השומעים בלבד.

חלק משיחת ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר ה'תשמ"ה*

תוכן השם „ישראל ארץ לייב” – החיבור דעבודת הצדיקים
(„אחרי”) ועבודת הבעלי תשובה („קדושים”)

א. ישנו ענין נוסף בהתוועדות זו – ולא רק ענין נוסף, אלא ענין עיקרי, שכן, מצד פרשת השבוע עצמה, הרי לא בכל שבת מתקיימת התוועדות – בקשר עם ה„יארצייט”.

ואף שזהו ענין פרטי, מ"מ, מכיון שכבר נתפרסם הדבר כו' – יש ללמוד מזה הוראה בעבודת האדם לקונו.

ומכיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, הרי גם הקביעות דהיאצ"ט בשנה זו, ביום השבת פ' אחרי-קדושים היא בהשגחה פרטית, ולכן, יש למצוא את הקשר והשייכות עם המדובר לעיל (בשיחה הקודמת) בענין „אחרי-קדושים”.

ב. ההוראה מענינו של בעל היאצ"ט – יש ללמוד משמו, כמובן מהמבואר בשעיהוה"א בתחלתו בענין „שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש”.

ובכן: שמו הראשון של בעל היאצ"ט הוא – „ישראל”, ושמו השני – „ארי”, ונוסף לכך ישנו גם הכינוי דשם „ארי” – „לייב”, וכידוע שגם הכינוי נעשה חלק מהשם, ע"ד ובדוגמת שם „אלקים” שהוא כינוי לשם „הוי” („אלקים” בגימטריא „כנוי”), היינו, עם היותו למטה משם הוי', שם המפורש שם העצם ושם המיוחד, מ"מ, גם הוא משמות הקדושים שאין נמחקים, ועד שהוא כינוי לשם הוי'.

והנה, התוכן דב' שמות אלו („ישראל”, „ארי לייב”) הוא – ע"ד ובדוגמת התוכן דב' הענינים ד„אחרי” ו„קדושים”, וחיבור כל השמות יחדיו, שנעשים שמו של אדם אחד, הוא – ע"ד ובדוגמת החיבור ד„אחרי-קדושים”, כדלקמן.

ג. ובהקדמה:

מהחילוקים שבין עבודת הצדיקים („אחרי”) לעבודת הבע"ת („קדושים”) – שעבודת הצדיקים, להיותה כפי סדר המדרגה ע"פ התורה, לא שייך בה ענין הירידה למטה מטה כדי לפעול את הבירור דלעו"ז: משאיכ עבודת הבע"ת – הרי כל ענינה הוא בירור והפיכת הלעו"ז, „זדונות נעשו לו כזכיות”, עד ל„זכיות” ממש „זכיות” כאלו שאינם שייכים אצל צדיק, להיותם למעלה מסדר המדרגה דתורה, ואילו הבע"ת מגיע אליהם – לפי שהי' תחילה במקום החושך כו', ועי"ז בא לכחי' אהבה

(*) רשימת השומעים – בלתי מוגה.

(1) ראה לקוטי לוי"צ הערות לזהר ויקהל ע' קנח.

(2) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ב. הל' נשיאת כפים פ"ד ה"י. הל' שבועות פ"ב ה"ב. פ"ז ה"ח. מ"ג

ח"א פס"א ואילך.

(3) שבועות לה, ספ"א. רמב"ם הל' יסוה"ת שם. טושו"ע יו"ד טרע"ז ס"ט.

(4) יומא פ"ב.

רבה, שזוהי האהבה ד"בכל מאדך", עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה, שעל ידה ביכלתו לברר ולהפוך גם את העניינים דלעו"ז.

וזהו גם תוכן החילוק שבין השם "ישראל" לשם "ארי" לייב":

"ישראל" – קאי על אופן העבודה שאינו יורד למטה כדי לברר את בחי' הלעו"ז, ובלשון חז"ל: "אע"פ שחטא ישראל הוא", היינו, שאפילו בשעת החטא נקרא בשם "ישראל" – לא רק "יעקב" (מלשון עקב), כי אם "ישראל" ("לי ראש") דוקא, שם המעלה, דקאי על עצם ופנימיות הנפש אשר גם בשעת החטא היתה כאמנה אתו ית"ש, ולא שייך בה ענין של ירידה לברר את בחי' הלעו"ז (בדוגמת עבודת הצדיקים).

ו"ארי" – קאי על אופן העבודה דבירור הלעו"ז (עבודת הבע"ת), שכן, ארי' כפשוטו הוא חי' טמאה, ולא עוד, אלא "מלך שבחיות", כלומר, תוקף הלעו"ז, ואעפ"כ, מבררים ומהפכים זאת לקדושה, עד שנעשה מזה ארי' שבמרכבה, ובוה גופא – "פני ארי' אל הימין"⁵, היינו, לא רק הבירור באופן ד"רב תבואות בכח שור", שגם ענין זה קשור עם הבירור דלעו"ז, בירור הניצוצות שנפלו בשבה"כ דתוהו, אבל אעפ"כ, בירור זה אינו אלא לדרגת "פני שור מהשמאל"⁶, ואילו הבירור דארי' מגיע למעלה יותר – לבחי' "פני ארי' אל הימין"⁷.

ועאכו"כ שם הכינוי "לייב" – הרי להיותו כינוי בשם לע"ז, בלשון אידיש, שהוא הממוצע בין לשון הקודש לכל הלשונות דע' אומות, מובן, שענינו הוא בירור הלעו"ז, ע"ד המדובר במאמר שלפנ"ז: בענין "יהוסף", שעיי"ז שניתוספה לו אות אחת (ה') משמו של הקב"ה למד שבעים לשון⁸ – שענין זה הי' בשביל שיוכל לפעול את הבירור דכל שבעים האומות, עיי"ז שיוכל לדבר עמהם בלשונם, "עם ועם כלשונו"⁹.

ונמצא, שתוכן השמות הנ"ל ("ישראל" ו"ארי' לייב") הוא בדוגמת תוכן העבודה דצדיקים ובע"ת, "אחרי" ו"קדושים".

ד. עפ"ז מובן שחיבור שמות אלו יחדיו ("ישראל ארי' לייב") להיותם שם של אדם אחד – הוא ע"ד ובדוגמת חיבור ב' אופני העבודה דצדיקים ובע"ת, "אחרי-קדושים":

עבודת הצדיקים כשלעצמה, ללא העילוי דעבודת התשובה – יש בה חסרון, וכמרומו בלשון חז"ל: "אע"פ שחטא ישראל הוא", היינו, שנמצא אמנם בדרגא ד"ישראל" (עבודת הצדיקים), אבל אעפ"כ, מכיון שאין בו עדיין העילוי בעבודת

(5) סנהדרין מד, רע"א.

(6) תניא ספכ"ד.

(7) חגיגה יג, ב.

(8) יחזקאל א, י.

(9) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ב. ובכ"מ.

(10) ראה גם תרי"א וישלח כה, ג.

(11) ד"ה ויהי ביום השמיני דש"פ שמיני.

(12) סוטה לו, ב.

(13) אסתר ח, ט.

(14) לקו"ת מטות פב, א. נצבים נא, א. ובכ"מ.

(15) קהלת ז, כ.

התשובה – הרי זה ענין של „חטא“, מלשון חסרון, ובלשון הכתובים: „אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא“.

ולא עוד, אלא שזהו חסרון גדול ביותר, עד כדי הבהלה – כי:

ענין הגאולה קשור עם „לא תבא צדיקיא בתיובתא“¹⁶, היינו, שעיי עבודת התשובה אצל צדיקים פועלים את ענין הגאולה, ובלשון הידועי: „אפילו אם הי' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח“.

ולכן, בהתחשב עם העובדה שמדובר אודות גאולת כל בני, הגאולה ד, שכינתא בגלותא¹⁷, בנין ביהמ"ק, וגילוי אלקות בכל העולם כולו, „ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו"י" – הרי מובן, שהחסרון דעבודת התשובה אצל צדיקים הוא חסרון הכי מבהיל, מכיון שעיי מעכבים, רחמנא ליצלן, את הגאולה האמיתית והשלימה עיי משיח צדקנו!

ומזה מובן, שגם בעבודת הצדיקים צריך להיות העילוי דעבודת התשובה, היינו, שגם אצלם צריך להיות ענין הירידה למטה לברר בירורים [ע"ד ההוראה ד, אחרי מות שני בני אהרן, שעיקר העבודה היא – דירה בתחתונים] עד לברור דלעו"ז, ובפשטות – לצאת לרחוב כדי לקרב יהודים שרחוקים מיהדות ולעשות מהם „בעלי תשובה“.

ועיי עבודה זו נפעל גם בעבודתם (של הצדיקים) העילוי ד, „קדושים“, היינו, שעבודתם תהי' (לא רק באופן של מזידה והגבלה, כפי סדר המדרגה, אלא גם) באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, עבודה של קב"ע ומס"ג, ועד לחיבור שניהם יחדיו (כאופן ד, „נמנע הנמנעות“ – מצד הענין ד, „קדושים תהיו כי קדוש אני“, „יכול כמוני“¹⁸), היינו, שהעבודה המסודרת דקיום התומ"צ חדורה ונעשית מתוך תנועת הקב"ע ומס"ג שלמעלה ממדידה והגבלה.

וזהו גם ההוראה מחיבור השמות „ישראל ארי' לייב" יחדיו:

עם היותם שמות שונים בעלי תוכן שונה – הרי נעשים כולם שם של אדם אחד, ואופן כתיבתם בשטרות ע"פ תורה – בשיטה אחת דוקא, אמנם, בהפסק ריוח בין תיבה לתיבה, אבל ביחד עם זה, בשיטה אחת דוקא.

וענינו בעבודת האדם – שב' אופני עבודת הנ"ל אינם בשיטות נפרדות, היינו, בזמנים ומצבים שונים, זמן מסויים שעבודתו היא באופן של קב"ע ומס"ג, וזמן מסויים שעבודתו היא באופן של אהבה בתענוגים, אלא כולם באים בשיטה אחת, באותו זמן ומצב, כלומר, שגם העבודה דאהבה בתענוגים חדורה בענין הקב"ע ומס"ג, כנ"ל בארוכה.

16 לקי"ת האיזנו שם. שמע"צ צב, ב. שה"ש ג, סעי'ב. וראה זחי"ג קנ"ג, ב.

17 בונה ירושלים ספי"ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

18 זחי"ג ד, ב. טו, סעי"א. עה, סעי"א. ועוד.

19 ישעיי מ, ה.

20 כנ"ל בשיחה א' דהתוועדות זו (סעיף ג).

21 כנ"ל בשיחה א' דהתוועדות זו (סעיף ו).

לזכרון

הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות **ישראל ארי ליב**
אחיו של הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות **דובער הי"ד**
בניו של הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים לתורה ולמצות
ורבים השיב מעון **לוי יצחק**
דור רביעי **לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק**

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

•

נדפס ע"י ולזכות
ר' **ציון** וזוגתו מרת **הענדל** שיחי'
ובניהם **מנחם מענדל** שי'
נחום

לעילוי נשמת

ר' **מסעוד** בן ר' **יצחק** ע"ה לוי
נפטר ביום כ"ד שבט ה'תשפ"ג

•

ר' **אברהם** בן ר' **משה** ע"ה **סייג**
נפטר ביום ב' דר"ח כסלו ה'תשפ"ג

•

ר' **מנחם** בן ר' **זכרי' שמעון הכהן** ע"ה
נפטר ביום ב' סיון ה'תשפ"ב

•

ר' **שיידו** בן ר' **אליהו** ע"ה **בלחסן**
נפטר ביום כ"ה אלול ה'תשפ"ב

•

מרת **רבקה** בת מרת **מסקיה** ע"ה **בלחסן**
נפטר ביום בדר"ח אדר ה'תשפ"ג

מרת **חנה רייזל** ב"ר **יצחק וואלף** ע"ה
ראטשטיין

נפטרה ביום ד' אייר ה'תשע"ה

•

הרה"ת ר' **דוד** בן ר' **אליהו חי** ע"ה **אוזן**
נפטר ביום ש"ק פרשת תרומה ד' אדר
ה'תשפ"ג

•

ר' **מאיר** ב"ר **יצחק** ע"ה **ווייסברג**
נפטר ביום י"ד אייר - פסח שני - ה'תשמ"ה

•

ר' **אשר** ב"ר **פינחס** ע"ה **סודרי**
נפטר ביום בדר"ח אייר ה'תשע"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס ע"י משפחתם שיחיו
לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות